

Андрій КІТИК

Близько дві тисячі років тому Ісус Христос заснував на землі свою Церкву, збудувавши її, як сам засвідчив, на скелі, якою був апостол Петро. Згодом цей рибалка, перший серед рівних йому апостолів, став главою ще нечисельної тоді Церкви. «Господь же додавав щодня (до церкви) тих, що спасалися» (Ді. 2, 47) і дуже швидко Церква вийшла поза межі Єрусалиму і усієї Палестини та поширилась по всіх континентах. Уже наприкінці IV ст. існувало кілька помісних Церков. Їх очолювали наступники апостолів, кожний з яких був для своєї Церкви Главою і Отцем, тобто Патріархом (від гр. *pater* – батько, отець). У першому тисячолітті існувало п'ять таких патріархатів або помісних Церков: Римська, Олександрійська, Антіохійська, Єрусалимська та Царгородська. Історія знає проголошення патріархатів і після розколу Церкви, який стався в 1054 р., причому як з'єдинених, так і нез'єдинених з Римською Церквою, яку очолює наступник апостола Петра. До перших належать Халдейська, Вірменська, Коптська, Сирійська, Маронітська та Мелхітська Церкви. Прикладом других є Московська, Румунська, Сербська й інші. Звісно, на початку свого виходу з підпілля УГКЦ не була такою як сьогодні. Якщо тоді були зареєстровані лише 125 церковних громад, то протягом 20 років це число зросло в 30 разів: на 1.01.2011 року, за даними Державного комітету України у справах національностей та релігій, в Україні діяло більше 3,2 тисяч громад УГКЦ, що становить близько 9,4% загальної кількості українських релігійних громад. Майже 92,8% цих громад зосереджені в Західному регіоні, проте варто зазначити, що, якщо в 1989 р. громади УГКЦ були зареєстровані лише на Заході України, то сьогодні УГКЦ присутня в усіх регіонах України. Якщо на початку 90-их осідок Глави УГКЦ був у Львові, то з 2005 р. він повернувся до своєї історичної столиці – Києва. Упродовж 20 років свободи нашої Церкви зросла не лише кількість громад і вірних, але і єпархій та священнослужителів, монастирів і тих, хто в них несе послух, церковних навчальних закладів і тих, хто там навчається, а також – різних недільних шкіл, видавництва, місій, періодичних видань тощо. Таким чином, «інституційна мережа УГКЦ демонструє стійку тенденцію до зростання».

Після виходу з підпілля до 1992 року в Україні у складі УГКЦ існували дві єпархії – Львівська та Івано-Франківська. Рішенням Синоду єпископів УГКЦ, який відбувся у Львові 16-31 травня 1992 року, було утворено чотири нові єпархії: Тернопільську, Зборівську, Самбірсько-Дрогобицьку та Коломийсько-Чернівецьку, а також Києво-Вишгородський екзархат, до складу якого ввійшла 21 область і міста Київ та Севастополь. У серпні 2000 року Синод єпископів, який проходив у Бучачі, утворив ще дві єпархії – Стрийську і Сокальську. Тоді ж було реорганізовано Тернопільську і Зборівську єпархії, з яких створено Тернопільсько-Зборівську та Бучацьку. Протягом наступних років було розділено Києво-Вишгородський екзархат. Головною його правонаступницею стала Київська архієпархія. 11 лютому 2002 року було проголошено утворення Донецько-Харківського екзархату; 28 липня 2003 року – Одесько-Кримського; 15 січня 2008 року – Луцького. Отож, сьогодні на території України УГКЦ нараховує 2 архієпархії, 7 єпархій та 3 екзархати.

На території України існує ще Мукачівська греко-католицька єпархія, яка зберігає автономний статус і не підпорядкована Главі і Синоду Єпископів УГКЦ. Сьогодні нею управляє владика Мілан (Шашік). У 1989 р. було зареєстровано 7 парохій цієї єпархії. На 31.01.2010 до неї належало 383 громади, на яких служило 218 священників та 20 еромонахів. Цього року, за даними Держкомнацрелігій, єпархія нараховує 402 громади, які обслуговує 269 священнослужителів; 19 монастирів, де подвизаються 92 ченці та черниці; та Ужгородську греко-католицьку богословську академію ім. блаж. Теодора Ромжі, де навчається 98 семінаристів.

УГКЦ поширена не лише в Україні, а й поза її межами. У Польщі, США і Канаді утворено 3 митрополії, до складу яких входять три архієпархії (Перемисько-Варшавська, Філадельфійська та Вінніпезька) і 8 єпархій. Крім них, поза межами України існують єпархії УГКЦ в Буенос-Айресі (Аргентина), Куритибі (Бразилія) і Мельбурні (Австралія); три апостольські екзархати для українських греко-католиків у Німеччині, Франції та Великобританії; вікаріат у Румунії; громади у Литві (Вільнюс), Латвії (Рига, Даугавпілс та Резекне), Естонії (Таллінн), Молдові (Кишинів), Австрії, Парагваї, Венесуелі, Португалії, Італії, Іспанії, Греції, Швейцарії, Бельгії, Казахстані та Росії.

Загалом УГКЦ нараховує понад 5,5 мільйонів осіб. За деякими підрахунками, практично третина вірних УГКЦ з різних причин проживає закордоном. Хоча, за іншими даними, це число сягає «лише» 1,2 мільйона осіб. На славу Божу та добро вірних в лоні УГКЦ служить 49 єпископів, більше 3,5 тис. священників, більше 100 дияконів, близько 1 тис. монахів та 1,5 тис. монахинь. До священничого служіння у шести семінаріях готуються більше 600 студентів. Сьогодні УГКЦ має в Україні 3647 громад, 115 монастирів, 16 духовних навчальних закладів, 1163 недільних шкіл та 28 періодичних видань.

Київська архієпархія

Архієпархію очолює єпископ Кам'янець-Подільський, митрополит Київський, Верховний Архієпископ Києво-Галицький – Святіший Патріарх Святослав (Шевчук), Глава і Отець УГКЦ.

Патріарх-емерит Київської архієпархії – Блаженніший Любомир (Гузар). Предстоятель УГКЦ в 2001-2011 роках.

Секретар Синоду єпископів УГКЦ, керівник Адміністрації Патріаршої курії – Преосвященний владика Богдан (Дзюрах).

Єпископ-помічник Київської архієпархії – Преосвященний владика Йосиф (Мілян).

Київська архієпархія включає в себе 68 парохій, які обслуговує 55 священників. Кількість вірних – близько 16 тис. осіб.

У 2010 році для потреб Київської архієпархії та східних екзархатів була заснована Київська Трьохсвятительська духовна семінарія УГКЦ.

Самбірсько-Дрогобицька єпархія

Єпарх Самбірсько-Дрогобицький – Преосвященний владика Юліан (Вороновський).

Єпископ-коад'ютор – Преосвященний владика Ярослав (Приріз).

Кількість вірних УГКЦ, що проживають у Самбірсько-Дрогобицькій єпархії, становить близько 398 тис. осіб. 220 парохій/419 громад обслуговують 285 священників і 4 диякони.

В єпархії діють Дрогобицька Духовна Семінарія блаженних свщмч. Северина, Якіма та Віталія, єромонахів Дрогобицьких, і Дрогобицький Катехитичний інститут.

Сокальсько-Жовківська єпархія (до 2007 р. – Сокальська)

Єпарх Сокальсько-Жовківський – Преосвященний владика Михаїл (Колтун).

Єпархія налічує понад 321,6 тис. вірних та складається з 355 парохій, які обслуговує 231 священник та 7 дияконів.

Сокальсько-Жовківська єпархія (до 2007 р. – Сокальська)

Єпарх Сокальсько-Жовківський – Преосвященний владика Михаїл (Колтун).

Єпархія налічує понад 321,6 тис. вірних та складається з 355 парохій, які обслуговує 231 священник та 7 дияконів.

Тернопільсько-Зборівська єпархія

Єпарх Тернопільсько-Зборівський – Преосвященний владика Василь (Семенюк).

417 парохій обслуговує 277 священників і 2 диякони. До єпархії належить 420 270 вірних.

В Тернополі діє Вища Духовна Семінарія ім. Патріарха Йосифа (Сліпого). На території єпархії знаходиться одне з найвідоміших відпустових місць – Зарваниця.

Львівська архієпархія

Архієпископ Львівський – Високопреосвященний владика Ігор (Возьняк).

Єпископ-помічник – Преосвященний владика Венедикт (Алексійчук).

Львівська архієпархія є найчисельнішою: до неї належить більш ніж 634 тис. вірних, зорганізованих у 279 парохіях. Священниче служіння для них здійснюють 400 священників.

У Львові діє кілька вищих навчальних духовних закладів: Львівська духовна семінарія Святого Духа, Український Католицький Університет та Духовна семінарія оо. Василіян у

Брюховичах.

Коломийсько-Чернівецька єпархія

Єпарх Коломийсько-Чернівецький – Преосвященний владика Микола (Сімкайло).

Для 239 тис. вірних служать 236 священиків і 4 диякони. Утворено 281 парохію.

У 1994 р. в єпархії був заснований Дяківсько-катехитичний коледж, на базі якого створено Інститут підвищення богословської освіти священнослужителів Коломийсько-Чернівецької єпархії ім. єпископа Павла (Василика).

Івано-Франківська єпархія

Єпарх Івано-Франківський – Преосвященний владика Володимир (Війтишин).

Єпископ-емерит – Преосвященний владика Софрон (Мудрий). Очолював єпархію в 1997-2005 роках.

До складу єпархії входить 369 парохій. Для близько 604 тис. вірних служать 444 священики.

В єпархії функціонують Івано-Франківська теологічна академія та Івано-Франківська Духовна Семінарія ім. свщмч. Йосафата.

Одесько-Кримський екзархат

Екзарх Одесько-Кримський – Преосвященний владика Василь (Івасюк).

Для 15 тис. вірних служать 49 священиків. Утворено 100 релігійних громад.

На теренах екзархату діють: Згромадження Воплоченого Слова (м. Скадовськ) та Чин святого Василя Великого (м. Херсон).

Стрийська єпархія

Єпархією управляє Преосвященний владика Тарас (Сеньків), Апостольський адміністратор ad nutum Sanctae Sedis Стрийської єпархії.

Майже 380 тис. вірних згуртовані у 344 парохії, які обслуговує 221 священик та 7 дияконів.

На території єпархії, у с. Унів, знаходиться єдиний монастир УГКЦ, що має статус Лаври. У 2008 р. Унівській Святоуспенській лаврі було надано право ставропігії, тобто піднесено до патріаршого статусу, коли монастир підпорядковується безпосередньо патріарху.

Буцацька єпархія

Через певні причини від 2007 року єпархія живе без єпископського проводу. Керування здійснює єромонах Дмитро (Григорак), апостольський адміністратор Буцацької єпархії.

Чисельність єпархії – 250 тис. вірних. Існує 314 парохій, які обслуговує 164 священники.

Вищими навчальними духовними закладами Буцацької єпархії є Чортківська дяківсько-катехитична академія ім. свщмч. Григорія (Хомишина) і Буцацький колегіум ім. свщмч. Йосафата монастиря Чесного Хреста Господнього Чину святого Василя Великого.

Донецько-Харківський екзархат

Екзарх Донецько-Харківський – Преосвященний владика Степан (Меньок).

Єпископ-помічник – Преосвященний владика Василь (Медвіт).

Чисельність вірних – 12 тис. осіб. Священниче служіння на 65 парохіях здійснюють 56 священників.

На території екзархату проживає єпископ-емерит Аргентинської єпархії УГКЦ Преосвященний владика Андрей (Сапеляк). Він є одним з отців II Ватиканського Собору (1962-1966); причому, беручи участь в ньому, вже був єпископом.

За даними Інституту релігійної свободи // http://www.irs.in.ua/files/statistic/2011.01.01_zvit_f1.pdf (30 травня)

Центр Разумкова. «Релігія і влада в Україні: Проблеми взаємовідносин». Інформаційно-аналітичні матеріали до Круглого столу на тему: «Державно-конфесійні відносини в Україні, їх особливості і тенденції розвитку» 8 лютого 2011р. – Київ, 2011. – С. 15.

На основі Annuario Pontificio 2010

За даними Інституту релігійної свободи // http://www.irs.in.ua/files/statistic/2011.01.01_zvit_f1.pdf (30 травня)

На основі Annuario Pontificio 2010

Андрій КІТИК. УГКЦ: цифри і факти// СЛОВО № 2 (46) 2011, с.7-9